

ҚОНУНИ КОНСТИТУТСИОНИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ НИЗОМИ ҲУҚУҚИИ ВАЗЪИЯТИ ФАВҚУЛОДДА

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1995, №21, мод. 233; с. 1997, №23-24, мод. 356; с. 2002, №4, қ.;1. мод. 254; с. 2005, №12, мод. 625; с. 2008, №10, мод. 795)

(Қонуни конст. ҚТ аз 10.05.2002, аз 28.12.2005 № 134, аз 6.10.2008 № 416, аз 26.07.2014 № 1085)

Моддаи 1.

Вазъияти фавқулодда тадбири муваққатӣ мебошад, ки он мутобиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон шуда, низоми махсуси ҳуқуқи фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, корхонаҳо муассисаҳо ва ташкилотҳоро пешбинӣ менамояд ва муваққатан ҳуқуқу озодиҳои конститусионии шаҳрвандон, инчунин ҳуқуқи шахсони юридикиро маҳдуд намуда, ба зимми онҳо вазифаҳои иловагӣ мегузорад, ки тавассути ҳамин қонуни конститусионӣ муқаррар карда мешаванд.

Вазъияти фавқулодда дар чунин мавридҳо ҷорӣ карда мешавад:

1) ҳангоми рӯй додани офатҳои табиӣ, садамаю фалокатҳо, паҳншавии касалиҳои сирояткунанда, эпизоотияҳо (муромурии ҳайвонот), ки ба ҳаёту саломатии аҳоли хатарноканд;

2) дар мавриде, ки тартиботи ҳуқуқӣ ба таври оммавӣ вайрон карда шуда, воқеан ба ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон таҳдид мекунад;

3) ҳангоми кӯшиши ғасб кардани ҳокимияти давлатӣ ё бо роҳи зӯрӣ тағйир додани сохти конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) ҳангоми сӯиқасд ба тамомияти арзии давлат, ки ба тағйири сарҳади он таҳдид мекунад;

5) дар мавриди зарурати барқарор кардани тартиботи ҳуқуқи конститусионӣ ва фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ.

Моддаи 2.

Вазъияти фавқулодда дар саросари Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё дар маҳалҳои алоҳидаи он бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон карда мешавад ва Фармон фавран ба тасдиқи ҷаласаи якҷояи Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагон пешниҳод карда шуда, ба Созмони Милали Муттаҳид хабар дода мешавад. Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҷори намудани вазъияти фавқулодда дар ҷаласаи якҷояи Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мӯҳлати на дертар аз се рӯз аз лаҳзаи мавриди амал қарор гирифтани тасдиқ карда мешавад.

Қарори якҷояи Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси тасдиқи Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҷори намудани вазъияти фавқулодда бо тарафдории аксарияти шумораи умумии аъзои Маҷлиси миллӣ ва вакилони Маҷлиси намояндагон, ки ҳар яке аз маҷлисҳо дар алоҳидагӣ овоз медиҳанд қабул карда мешавад.

Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагон дар давраи вазъияти фавқулодда пароканда намешавад.

Вазъияти ғавқулоддаро дар тамоми қаламрави ҷумҳурӣ ба мӯҳлати то се моҳ қорӣ кардан мумкин аст. Дар ҳолатҳои зарурӣ ин мӯҳлат метавонад аз қониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дароз карда шавад.

Дар шароити вазъияти ғавқулодда ҳуқуқи озодии шахрвандон, ки дар моддаҳои 16, 17, 18, 19, 20, 22, 25 ва 28-уми Конститутсия пешбинӣ шудаанд, маҳдуд карда намешавад.

Моддаи 3.

Дар мавриди қорӣ намудани вазъияти ғавқулодда сабабу асосҳои қабули чунин қарор, мӯҳлат ва ҳудуди амали он зикр карда мешаванд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад онро пеш аз мӯҳлати муқарраршуда бекор кунад ё мӯҳлати вазъияти ғавқулоддаро дароз наояд, агар ҳолатҳои, ки боиси эълони вазъияти ғавқулодда гардидаанд, бартараф нашуда бошанд.

Қарор дар бораи қорӣ намудан, дароз кардани мӯҳлат ва ё бекор кардани вазъияти ғавқулодда аз лаҳзаи қабулаш эътибор пайдо мекунад, агар тартиби дигаре махсус таъкид нашуда бошад ва ғавран интишор мегардад.

Моддаи 4.

Дар шароити вазъияти ғавқулодда вобаста ба ҳолатҳои мушаххас мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва идорақунии метавонанд чунин тадбирҳоро андешанд:

1) муҳофизати тартиботи ҷамъиятӣ ва объектҳои, ки ғавқулодда ҳаёти аҳоли ва хоҷагии халқро таъмин мекунад, пурзӯр наоянд;

2) шахрвандонро аз минтақаҳои барои зист хавфнок муваққатан кӯчонда, ҳатман барояшон хонаҳои дигари истиқоматии доими ё муваққатӣ диҳанд;

3) низоми махсуси дурафти шахрвандонро қорӣ наоянд;

4) ба шахрвандони ҷудоғона дар мӯҳлати муқарраршуда тарк намудани маҳалли муайян ва хонашонро (ҳавлиашонро) манъ кунанд, вайронкунандагони тартиботи ҷамъиятиро, ки соқинони маҳалли мазкур нестанд, аз ҳисоби ҳуди онҳо ба маҳалли зисти доимиашон ё берун аз маҳалле, ки вазъияти ғавқулодда эълон гардидааст, фиристанд;

5) аз шахрвандон силоҳ, лавозимоти ҷанги ва аз корхонаҳо, муассисаю ташкилотҳо - ҳамчунин техникаи таълимии ҳарбӣ, маводу масолеҳи таркандаро радиоактивӣ, маводи саҳттаъсири қимёвӣ ва захрнокро муваққатан кашида гиранд (*Қонуни конститутсионии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

6) гузарондани маҷлису гирдиҳамоиҳо, роҳпаймоию намоишҳои кӯчагӣ, ки бо мазмуни худ боиси ноустуворшавии вазъият мешаванд, чунин гуруснанишинӣ ва эътирозҳо, қорабиниҳои намоишӣ, варзишӣ ва дигар тадбирҳои оммавиरो манъ кунанд;

7) барои корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликиятшон тартиби махсуси корро қорӣ наоянд, ҳамчунин дигар масъалаҳои ғавқулодда ҳоҷагии онҳоро ҳал кунанд;

8) роҳбарони корхонаю муассисаҳо ва ташкилотҳоро ба вазифа таъин ва аз вазифа сабуқдӯш кунанд, бо сабабҳои узрнок аз вазифа ҳолӣ кардани коргарону хизматчиёно манъ наоянд;

9) барои пешгирӣ ва рафъи оқибатҳои ҳолатҳои ғавқулодда захираю имкониятҳои корхонаҳо ва муассисаю ташкилотҳо истифода намуда, баъдан

мутобиқи тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағи онҳоро ҷуброн намоянд;

10) гузарондани корпартоиҳоро манъ кунанд;

11) шаҳрвандони қобили меҳнатро барои кор дар корхонаҳо, муассисаю ташкилотҳо, инчунин барои бартараф намудани оқибати ҳолатҳои фавқулодда ҷалб кунанд ва беҳатарии меҳнатро таъмин намоянд;

12) гардиши силоҳ, лавозимоти ҷангӣ, моддаҳои тарканда, моддаҳои сахттаъсири қимиёвӣ ва захрнок, инчунин машрубот ва спирти этилиро маҳдуд ё манъ кунанд, ба истиснои маводи доруворӣ (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

13) карантин ҷорӣ кунанд ва дигар тадбирҳои ҳатмии санитарияю зиддиэпидемиявӣ андешанд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

14) истифодаи дастгоҳҳои нусхабардор, техникаи сабти аудио ва видеоӣ, инчунин дастгоҳҳои паҳнкундаи мавҷҳои радио, телевизион, шабакаҳои мобилӣ ва интернетро маҳдуд ё манъ кунанд, таҷҳизоти техникаи садобаландкунандаро гиранд, ба фаъолияти воситаҳои ахбори омма назорат кунанд, ҳангоми зарурат сензура ва дар интишори рӯзномаҳо маҳдудият ҷорӣ намоянд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

15) қоидаҳои махсуси истифодаи воситаҳои алоқаро ҷорӣ кунанд;

16) ҳаракати воситаҳои нақлиётро маҳдуд кунанд ва онҳоро тафтиш намоянд;

17) соати комендантӣ ҷорӣ кунанд;

18) ташкил ва фаъолияти гурӯҳҳои мусаллаҳи шаҳрвандонро пешгирӣ кунанд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

19) ҳуҷҷатҳои шаҳрвандонро тафтиш кунанд, дар мавридҳои зарурӣ, дар сурати мавҷуд будани маълумот оиди дар дасти шаҳрвандон будани силоҳ, лавозимоти ҷангӣ, моддаҳои тарканда, моддаҳои сахттаъсири қимиёвӣ ва захрдор, азназаргузаронии шахсӣ, азназаргузаронии молу воситаҳои нақлиётро гузаронанд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*);

20) ба дигар минтақаҳо бо мақсади паҳнкунӣ бурдан ва овардани маводӣ чопӣ, сабтҳои магнитӣ ва видеоиро, ки мазмуни онҳо ба номӯътадилшавии вазъият, барангехтани низои миллӣ, итоат накардан ба мақомоти ҳокимият ва идораи давлатӣ даъват менамоянд, манъ кунанд.

Моддаи 5.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ, дорад, санадҳои мақомоти ҳокимияти намояндаги ва иҷроияи маҳаллии воҳидҳои дахлдори марзиву маъмуриро, ки дар он ҷо вазъияти фавқулодда эълон шудааст ва низоми вазъияти фавқулоддаро ҳалалдор мекунад, бекор кунад ё боздорад.

Барои танзими корҳои пешгирӣ ё бартараф кардани оқибати ҳолатҳои фавқулодда Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, Раисони вилоятҳо ва шаҳри Душанбе, ноҳияҳо ва шаҳрҳо метавонанд мақомоти махсуси муваққатӣ ташкил намоянд.

Моддаи 6.

Дар давраи вазъияти фавқулодда роҳбарони корхонаҳо, муассисаю ташкилотҳо ҳуқуқ доранд дар мавридҳои зарурӣ коргарону хизматчиёнро бе

розигии онҳо ба кори дигар, ки бо шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ нашудааст, гузаронанд.

Дар давраи вазъияти ғавқулодда принсипи интихобӣ будани роҳбарони корхонаҳо, муассисаю ташкилотҳо мумкин аст риоя нашавад, агар онро манфиатҳои муътадил гардонидани вазъият талаб намоянд.

Моддаи 7.

Дар давраи соати комендантӣ ба шаҳрвандон ба рухсатномаю ҳуҷҷатҳои махсусес, ки шахсияти онҳоро тасдиқ мекунанд, дар кӯча ё дигар ҷойҳои ҷамъиятӣ гаштан ё бе ин ҳуҷҷатҳо аз манзили худ дур будан манъ аст.

Шахсоне, ки тартиботи пешбинишудаи қисми якуми ҳамин моддаро вайрон кардаанд, аз тарафи милиса ё посбонҳои ҳарбӣ то охири соати комендантӣ ва шахсоне, ки ҳуҷҷат надоранд, то вақти муайян шудани шахсияташон, вале на бештар аз се шабонарӯз, дастгир карда мешаванд; дастгиршудагон ва ҳамчун чизу чораи онҳоро аз назар гузарондан мумкин.

Моддаи 8.

Барои вайрон кардани талаботи бандҳои 3, 4, 6, 10, 12, 16, 20-уми моддаи 4, инчунин талаботи пешбиникардаи қисми якуми моддаи 7-уми ҳамин Қонуни конституционӣ шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба ҷавобгарии маъмуриёи касбӣ мешаванд, агар барои ин вайронкуниҳо мувофиқи қонунҳои ҷорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгарии ҷиноятӣ пешбинӣ нашуда бошад (*Қонуни конституционии ҚТ аз 06.10.2008 № 416, аз 26.07.2014 № 1085*).

Моддаи 9.

Барои паҳн кардани овозаҳои иғовгарона ва амалҳои, ки ба вайрон кардани тартиботи ҳуқуқӣ сабаб мешаванд, ё низои миллиро бармеангезанд, барои ғаёлона мамониат кардан ба ҳуқуқҳои қонунӣ ва вазифаҳои ашро ба амал баровардани шаҳрвандон ва соҳибмансабон, ҳамчунин барои қасдан итоат накардан ба амри қонунӣ ё талаботи қарорди мақомоти қорҳои дохилӣ, хизматчиҳои ҳарбӣ, ё шахсони дигаре, ки вазифаи хизматӣ ё қарзи ҷамъиятиашро оиди ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ адо мекунанд, ё ки амалҳои дигари ба ҳамин монанд, ки тартиботи ҷамъиятӣ ва осоиши шаҳрвандонро халалдор мекунанд, ё худ барои вайрон кардани қоидаҳои назорати маъмуриёи дар маҳалҳои, ки вазъияти ғавқулодда эълон карда шудааст, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба ҷавобгарии маъмуриёи касбӣ мешаванд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 06.10.2008 № 416, аз 26.07.2014 № 1085*).

Протоколҳои оиди қорҳои қонуншиканиҳои мазкур аз тарафи қарорди ба ин вақолатдори мақомоти қорҳои дохилӣ ё қарорди тарафи маҳалли қудогона тартиб дода мешаванд.

Парвандаҳои оид ба қонуншиканиҳои пешбиникардаи моддаҳои 8 ва 9-уми ҳамин Қонуни конституционӣ аз тарафи судя ба тартиби муқарраркардаи Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмуриёи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кодекси мувофиқи ҳуқуқвайронкунии маъмуриёи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи дар муҳлати то се шабонарӯз баррасӣ карда мешаванд. Шахсоне, ки ҳуқуқвайронкунии маъмуриёи касбӣ содир намудаанд, то аз тарафи судя баррасӣ карда шудани парванда дар ҳабс нигоҳ дошта шуда метавонанд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*).

Моддаи 10.

Барои роҳбарӣ ба корпартоии манъшуда дар шароити вазъияти Ҳаққулодда, ҳамчунин барои монъе шудан ба кори корхона, муассиса ва ташкилот айбдор мувофиқи қонунҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида мешавад.

Моддаи 11.

Ба Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ дода мешавад, ки дар шароити вазъияти Ҳаққулодда тобеияти ҳудудии судии парвандаҳои граждани ва ҷиноятиро, ки қонун муқаррар кардааст, тағйир диҳад.

Моддаи 12.

Ба шахрвандоне, ки дар ҳолатҳои Ҳаққулодда ё дар натиҷаи иҷрои корҳои пешгирӣ ё барҳамдиҳии ҳолатҳои Ҳаққулодда заррар дидаанд, аз тарафи мақомоти дахлдори давлатӣ, иҷтимоии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои манзилгоҳ ҷудо карда, зарари моддӣ дидаашон ҷуброн карда мешавад, ба онҳо барои бо кор таъмин шудан кӯмак ва дигар ёриҳои зарурӣ расонида мешавад.

Шарту шароит ва тартиби додани манзилгоҳ, ҷуброн кардани зарар ва расонидани дигар ёриҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 13.

Дар мавридҳои, ки дар маҳалҳои вазъияти Ҳаққулодда эълоншуда мақомоти ҳокимият ва идораи давлатӣ вазифаҳои худро бояду шояд иҷро намеkunанд, ё ки онҳо ба ғайри қонунӣ зиддиконституционӣ роҳ медиҳанд, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад чунин шакли махсуси идораи муваққатии ҷумҳурӣ ё қаламрави ҷудоғонаи онро муқаррар намояд;

идоракунии бевоситаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, дигар мақомот ё шахси мансабдоре, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин мекунад, бо роҳи боздоштани ваколати мақомоти дахлдори ҳокимият ва идораи давлатӣ.

Тақлифҳои дар бораи ҷорӣ намудани шаклҳои махсуси идоракунии, иҷтимоии мақомот ва соҳибмансабоне, ки мувофиқи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи ташаббуси қонунгузорӣ доранд, пешниҳод карда метавонанд.

Моддаи 14.

Шаклҳои махсуси идораро мақомоти зайл ба амал бароварда метавонанд: Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути мақомоте, ки таъсис медиҳад ё шахси мансабдоре, ки таъин мекунад.

Қарор дар бораи истифодаи ин ё он мақомот ҳангоми амалӣ намудани шаклҳои махсуси идораи ҷумҳурӣ ё қаламрави алоҳидаи он аз тарафи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардида, аз ин хусус ба Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагон иттилоъ дода мешавад.

Моддаи 15.

Ҳангоми ҷорӣ намудани шаклҳои махсуси идора сабабҳои қабул кардани чунин қарор, мӯҳлат ва ҳудуди амали он нишон дода мешавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад амали шаклҳои махсуси идораро то гузаштани мӯҳлати муқарраршуда бекор кунад ё мӯҳлати амали онҳоро дар сурати баргараф карда нашудани ҳолатҳои, ки барои ҷорӣ намудани ин шаклҳои махсуси идора асос шуда буданд, дароз кунад.

Амали шаклҳои махсуси идораи ноҳияҳо, шаҳрҳо ва минтақаҳои алоҳида дар сурати пароканда кардани Маҷлисиҳои маҳаллии вакилони халқ, Мақомоти

ичроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ аз лаҳзаи интихоби ҳайати нави Маҷлиси маҳаллии вакилони халқ ин ҳудудҳо ва ташкили Маҷмоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, қатъ мегардад.

Қарор дар бораи ҷорӣ намудан, бекор ё дароз кардани мӯҳлати шаклҳои махсуси идора аз лаҳзаи қабул шуданаш эътибор пайдо мекунад, агар қоидаи дигаре махсус пешбинӣ нашуда бошад ва феврал интишор мешавад.

Моддаи 16.

Маҷмот ё мансабдороне, ки шаклҳои махсуси идораро амалӣ менамоянд, ҳуқуқ доранд:

чораҳои дар моддаи 4-уми ҳамин Қонуни конституционӣ пешбинишударо амалӣ намоянд;

фаъолияти Маҷлиси маҳаллии вакилони халқ, Маҷмоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ боздоранд, муваққатан вазифаҳои онҳоро ба ўҳда гиранд;

оид ба масъалаҳои тараққиёти давлатӣ, хоҷагӣ ва иҷтимоию мадания минтақаҳои тобеъ ба маҷмоти олии ҳокимияту идораи давлатӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон тақлифҳо пешниҳод намоянд.

Иҷрои қарори маҷмот ё шахси мансабдоре, ки шаклҳои махсуси идораро дар маҳалҳои алоҳида аз рӯи масъалаҳои мувофиқи ҳамин Қонуни конституционӣ ба салоҳияти онҳо тааллуқдошта амалӣ менамоянд, барои ҳамаи маҷмоти давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилоту иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, ки дар минтақаҳои дахлдорро воқеанд, ҳатмӣ мебошад.

Дар давраи амали шаклҳои махсуси идора ҳамчунин чораҳоеро татбиқ кардан мумкин аст, ки моддаҳои 5, 6, 7, 11, 12-уми ҳамин Қонуни конституционӣ пешбинӣ кардаанд.

Моддаи 17.

Хориҷ карда шуд (*Қонуни конституционии ҚТ аз 26.07.2014 № 1085*)

Ба шахсоне, ки барои нигоҳ доштани низоми вазъияти ғавқулудда ҷалб карда мешаванд, маоши вазифавӣ ва маош барои рутбаҳои махсус ва ҳарбӣ ба андозаи ду баробар муқаррар карда мешавад. Як моҳи хизмати онҳо дар вақти амали вазъияти ғавқулудда се моҳ ҳисоб гардида, ба собиқаи хизмати онҳо (стажи корӣ) дохил мешавад.

Доираи шахсоне, ки барои нигоҳ доштани низоми вазъияти ғавқулудда ҷалб мегарданд, аз тарафи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. РАҲМОНОВ

ш. Душанбе

3 ноябри соли 1995 № 994